

Як домовитися з банком про оформлення гарантії на вигідних умовах

Щоб взяти участь у тендері, учасникам торгів часто потрібно долучати до своєї пропозиції банківську гарантію. Для її оформлення учасникові торгів необхідно звернутися до банку, підписати документи та взяти на себе певні зобов'язання. В одному випадкові банк для оформлення гарантії попросить від учасника торгів мінімум документів і швидко оформить гарантію, а в іншому — вимагатиме безліч документів щодо фінансового стану клієнта, його діяльності та запропонує підписати декілька договорів про співпрацю з банком. Чому ж так відбувається?

Тендерна гарантія — це зобов'язання банку сплатити кошти замовникові торгів у випадкові невиконання умов тендеру певним учасником торгів. Таким чином, банк виступає гарантом свого клієнта і зобов'язується сплати кошти в разі порушення ним умов тендеру.

Кожен банк аналізує інформацію про своїх клієнтів перед тим, як вступити з ними у правовідносини. Також банки намагаються знизити ризики невиконання клієнтами своїх зобов'язань у результаті укладення договорів застави майна такого клієнта чи дружньої до клієнта особи. Таким чином, при оформленні гарантії рівень ризиків банку залежить від виду застави, яку надає клієнт, фінансових показників клієнта і його готовності та бажання виконати взяті на себе зобов'язання. Тому процедура оформлення відносин між учасником торгів та банком при випуску гарантії значною мірою залежить від того, що клієнт надасть як забезпечення.

Найчастіше банки надають гарантії під такі забезпечення:

- грошові кошти на спеціальному рахункові покриття;
- депозит юридичної чи фізичної особи;
- майно: нерухомість, транспортні засоби, товари в обороті, обладнання тощо;
- без застави.

Давайте ретельно розглянемо як предмет застави за гарантією впливає на процедуру її оформлення.

Гарантії, забезпечені грошовими коштами на спеціальному рахункові покриття. Відповідно до Постанови Національного банку України (далі — НБУ) № 639 від 15.12.2004 «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах» в оновленій редакції від 25.01.2018 (далі — Постанова НБУ № 639) **гарантія може бути забезпечена**

грошовими коштами на спеціальному рахунку покриття 2602/2622 в розмірі гарантії, що розміщені на строк дії гарантії. Строк дії гарантії закінчився, а замовник не виставив вимоги щодо її оплати, то банк повертає грошові кошти зі спеціального рахунка покриття на поточний рахунок учасника. Повернення коштів відбувається виключно в безготівковій формі. У разі отримання вимоги про сплату грошових коштів від замовника торгів банк сплачує за гарантією з розміщених учасником торгів коштів. Дане питання регулює Постанова НБУ № 639 та договірні відносинами між банком та учасником. Оскільки **така операція є безризиковою, то для банків достатньо мінімального пакета документів.** Відносини між **учасником торгів та банком** можуть бути скріплені **договором або просто заявою.** Наприклад, в АТ «ОТП Банк» достатньо для випуску покритої гарантії надати інтернет-посилання на тендерну документацію та підписати заяву, що прирівнюється до договору.

Гарантії під заставу майнових прав на депозит. Банки надають гарантії під заставу майнових прав на депозити юридичних чи фізичних осіб. У такому випадкові **заставу майнових прав на депозит оформлюють у результаті підписання відповідних договорів застави та внесення інформації про обтяження депозиту до Державного реєстру обтяження рухомого майна.** Особа, що надала депозит як забезпечення за гарантією, **не може користуватися грошовими коштами, що розміщені, протягом строку дії гарантії.** Депозитні відсотки нараховують відповідно до умов депозитного договору. **Сума депозиту без врахування суми відсотків повинна бути рівна сумі гарантії чи перевищувати її.** **Термін розміщення** також повинен **відповідати строкові гарантії або перевищувати його.** Кожен банк визначає вимоги до депозитів самостійно. У випадкові сплати банком коштів за гарантією банк має право стягнути депозит, наданий як забезпечення за гарантією. Таким чином, надання гарантії під заставу майнових прав на депозит також **не є ризиковою операцією для банку, тому пакет документів для розгляду питання є мінімальним.**

Гарантії під заставу майна клієнта. Гарантії під заставу майна клієнта: нерухомості, транспортних засобів, товарів в обороті, обладнання тощо. Надання гарантії під заставу майна клієнта є для банку операцією, аналогічною кредитній операції, і тому **передбачає повний фінансовий аналіз клієнта та предмета застави з наданням документів для здійснення такого аналізу.** Таку угоду зазвичай оформлюють підписанням **заяви на гарантію, договором гарантії, договором застави та/або поруки.** Розгляд питання про надання гарантії може потребувати часу, адже банк проводитиме фінансовий аналіз учасника торгів. Для економії часу клієнтів АТ «ОТП Банк» пропонує своїм клієнтам встановлення ліміту на оформлення гарантій під заставу майна. Клієнт разово проходить фінансовий аналіз та отримує ліміт на оформлення гарантій. У такому випадкові клієнт укладає з

банком договір на встановлення ліміту щодо гарантій та підписує відповідний договір застави. **Випуск кожної окремої гарантії в рамках такого ліміту відбувається оперативно: у результаті підписання заяви та без необхідності проводити повторний фінансовий аналіз.**

Гарантії без застави. На сьогодні деякі банки надають гарантії без забезпечення. **Банк повністю бере на себе ризики клієнта щодо невиконання своїх зобов'язань і надає гарантії без забезпечення.** У випадкові отримання вимоги щодо сплати коштів за гарантією від замовника **банк здійснює оплату на користь замовника власними коштами, а потім чекає отримання компенсації від учасника,** не маючи засобів впливу на учасника у формі застави. Часто операція випуску гарантії без застави передбачає можливість встановлення кредитного ліміту учасникові торгів у разі здійснення банком оплати за гарантією. Але такий кредитний ліміт також буде без застави. Позитивним моментом такого ліміту є те, що учасникові торгів надають додатковий час (від декількох місяців до року) для погашення заборгованості перед банком, адже спрогнозувати дату отримання вимоги за гарантією практично неможливо.

АТ «ОТП Банк» запровадило нову послугу з оформлення тендерних гарантій без застави та поруки. Дану послугу надають як діючим, так і новим клієнтам банку. Зважаючи на потребу учасників торгів у швидкому оформленні гарантії, було встановлено простий пакет документів для випуску гарантії: фінансова звітність (баланс, форма 2). У кожного учасника торгів (навіть не клієнта банку) є можливість подати заявку на гарантію на офіційному сайті банку без відвідування відділення банку. Та отримати рішення про випуск гарантії на електронну пошту.

Документи, які регулюють відносини між учасником торгів і банком

Відповідно до п. 17 Постанови НБУ № 639 оформлення гарантії обов'язково повинно супроводжуватися підписанням **заяви** про отримання гарантії. Підписання **договору про надання гарантії** найчастіше відбувається, якщо як забезпечення за гарантією надають під заставу майно клієнта з додатковим підписанням **договорів застави.**

АТ «ОТП Банк» у своїй діяльності прагне зробити життя своїх клієнтів простішим, тому **оформлення тендерної гарантії без застави або гарантії, забезпеченої грошовими коштами на рахункові покриття, відбувається в результаті підписання одного документа — заяви.**

Пропоную детально розглянути документи, що регулюють відносини між учасником торгів і банком.

Заява про надання гарантії

Заява про надання гарантії є обов'язковим документом відповідно до п. 19 Постанови НБУ № 639.

Обов'язковими реквізитами такого документа є:

Найменування та місцезнаходження банку.

Назва документа «Заява про надання гарантії».

Дата складання та номер заяви про надання гарантії.

Повне найменування та код ЄДРПОУ принципала, тобто учасника торгів.

Сума гарантії цифрами та словами.

Назва валюти, в якій надають гарантію.

Дата, номер та назва (у разі наявності таких реквізитів) відповідного документа, виконання зобов'язань за яким забезпечуються гарантією. У випадку з тендерною гарантією — це реквізити тендерної документації.

Найменування та код ЄДРПОУ бенефіціара, тобто замовника торгів.

Умови, за яких надається право бенефіціарові вимагати платіж за гарантією. *При випуску тендерної гарантії в тексті зазначають умови сплати коштів відповідно до ст. 24 ЗУ «Про публічні закупівлі». До даних умов належать: відкликання тендерної пропозиції учасником торгів після закінчення строку її подання; непідписання учасником, який став переможцем процедури торгів, договору про закупівлю; ненадання переможцем документів, що підтверджують відсутність підстав, передбачених ст. 17 ЗУ «Про публічні закупівлі»; ненадання переможцем процедури торгів забезпечення виконання договору про закупівлю.*

Строк дії гарантії.

Підпис (-и) уповноваженої (-их) особи (-іб) принципала, тобто учасника торгів.

Основною функцією такого документа є надання учасником торгів запиту до банку про

оформлення гарантії з уточненням конкретних параметрів майбутньої гарантії.

Договір про надання гарантії

Основною метою договору є врегулювання відносин між учасником торгів та банком. Зазвичай, такий документ не регулює відносин між банком та замовником торгів (бенефіціаром за гарантією), адже для цього випускають банківську гарантію.

Стандартно в договорі гарантії закріплюють права та обов'язки банку та клієнта, тобто учасника торгів. Більшість банків має стандартну форму договору про надання гарантії. Для деяких клієнтів банки розробляють індивідуальні договори, що вимагає додаткових ресурсів і часу.

Предметом договору гарантії є зобов'язання банку випустити гарантію або гарантії, що відповідають певним параметрам, у зазначені строки. Більшість банків одразу в договорі вказують текст майбутньої гарантії, щоб погодити його з клієнтом. **Учасникам торгів слід уважно ознайомлюватися з текстом гарантії та перевірити його на відповідність умовам тендерної документації.** Підписуючи проект тексту гарантії, учасник торгів погоджується з тим, що даний текст відповідає його запитові, а отже, і вимогам тендерної документації.

Увага! Ризик для учасника. Якщо в подальшому будуть виявлені помилки в тексті гарантії (наприклад, неправильно вказана назва замовника торгів, предмета закупівлі тощо), і при цьому випущена банком гарантія повністю відповідає проектові гарантії, зазначеному в договорі, то учасник торгів **не буде мати юридичних підстав для виставлення претензій банкові щодо допущених помилок.**

У будь-якому випадкові пам'ятайте, що банківська гарантія повинна відповідати вимогам тендерної документації замовника торгів.

Якщо випуск гарантії передбачає надання забезпечення, то для цього питання буде виділено окремий розділ договору або навіть окремий договір застави. Якщо банк надає гарантію без застави, то пункт про надання забезпечення відсутній.

Договір про надання гарантії може передбачати можливість встановлення кредитного ліміту для учасника торгів у разі здійснення оплати за гарантією з визначенням умов надання такого ліміту.

Зазвичай у договорі є розділ, що регулює порядок дій сторін у разі отримання вимоги щодо сплати коштів за гарантією. Так, відповідно до розділу 5 Постанови НБУ № 639 **банк при отриманні належної вимоги від замовника торгів (бенефіціара за гарантією) щодо сплати коштів зобов'язаний повідомити учасникові торгів про факт отримання вимоги та, якщо вимога відповідає умовам гарантії, здійснити платіж.** Також **договір регулює порядок та строки компенсації учасником торгів витрат банку в разі здійснення оплати за гарантією.** Тобто договір про надання гарантії встановлює обов'язок учасника торгів компенсувати кошти банку, що були сплачені

банком на користь замовника торгів. Такий договір не може покладати на замовника торгів чи іншу особу, яка не виступає стороною договору, обов'язок відшкодування коштів банку. Договором може бути передбачено право банку на самостійне списання коштів учасника торгів на оплату заборгованості перед банком. Звертайте увагу на штрафні санкції, які можуть бути передбачені договором у разі невиконання зобов'язань щодо компенсації.

Договір гарантії регулює порядок нарахування та сплати комісій банку (або в ньому зазначають посилання на тарифи банку, що розміщені в публічному доступі).

Часто договір гарантії передбачає надання клієнтом фінансової звітності, інформування банку про зміну установчих документів чи реквізитів клієнта тощо.

За невиконання клієнтом чи банком зобов'язань договору найчастіше передбачено застосування штрафних санкцій. Для цього питання може бути виділено окремий пункт.

Іноколи банки роблять у договорі посилання на правила чи інші документи, які розміщені на сайті банку. Рекомендую ознайомитися з такими документами, адже в них можуть бути зазначені додаткові зобов'язання.

Договір про надання гарантії — це договір, що регулює відносини між учасником торгів та банком і є банківською таємницею. Тому замовникові торгів немає сенсу вимагати надання такого документа. За винятком випадків, коли в тексті гарантії є посилання на те, що певні аспекти гарантії регулює договір гарантії. У такому випадкові банк зобов'язаний надати договір гарантії замовникові торгів (бенефіціарові за гарантією) самостійно чи у випадку надходження відповідного запиту.

Новинки на ринку банківських послуг

І наостанок поділюся з вами новинками на ринку банківських послуг.

Відтепер АТ «ОТП Банк» запроваджує нову послугу під назвою **«Тендерна гарантія без застави»**. Зважаючи на потреби учасників торгів у швидкому та максимально простому оформленні гарантії, АТ «ОТП Банк» пропонує комфортне оформлення гарантії на таких умовах:

оформлення гарантії **без застави та поруки;**

отримання рішення щодо випуску гарантії всього **за дві години;**

простий пакет документів для оформлення гарантії: інтернет-посилання на тендерну документацію та фінансову звітність;

онлайн-оформлення: подати заявку на оформлення гарантії учасник торгів може через сайт банку, а рішення банку про оформлення гарантії буде направлено

учасникові торгів на електронну адресу протягом двох годин. Якщо учасник торгів відкрив рахунок в АТ «ОТП Банк» та клієнт володіє електронно-цифровим підписом або користується клієнт-банком, то підписання заяви про гарантію можливе в електронному вигляді. Підписану банком гарантію учасник торгів також отримує на електронну адресу. Таким чином, оформити гарантію в АТ «ОТП Банк» **можливо без відвідування відділення банку;**

фіксована вартість: учасник торгів сплачує разову комісію при оформленні гарантії.

АТ «ОТП Банк» прагне зробити фінансове життя своїх клієнтів комфортним, а банківські інструменти зручними, тому ми продовжуємо впроваджувати прості, швидкі та беззаставні продукти для українських компаній.

Додатково з інформацією з питань забезпечення тендерної пропозиції та забезпечення виконання договору можна ознайомитись у статтях, опублікованих у попередніх випусках журналу:

- «Установлюємо та надаємо забезпечення тендерної пропозиції» — випуск журналу № 5 (56) за травень 2016 року, стор. 22-25;
- «Особливості встановлення вимоги надання електронної гарантії в тендерній документації» — випуск журналу № 11 (62) за листопад 2016 року, стор. 6-10;
- «Електронні гарантії: правила перевірки» — випуск журналу № 9 (60) за вересень 2016 року, стор. 26-27;
- «Забезпечення виконання договору про закупівлю» — випуск журналу № 2 (65) за лютий 2017 року, стор. 12-18.
- «ProZorro погляд на електронні банківські гарантії» — випуск журналу № 2 (65) за лютий 2017 року, стор. 34-35;
- «Як отримати кошти за банківською гарантією» — випуск журналу № 8 (71) за серпень 2017 року, стор. 34-36.
- «Як оформити тендерне забезпечення у вигляді електронної банківської гарантії» — випуск журналу № 12 (75) за грудень 2017 року, стор. 34-39.
- «Мінекономрозвитку України оприлюднило листа щодо учасників-нерезидентів» — випуск журналу № 2 (77) за лютий 2018 року, стор. 26-28.
- «Рухаємося вперед: Постанову НБУ № 639 оновлено. Електронні гарантії видають зі змінами» — випуск журналу № 4 (79) за квітень 2018 року, стор. 28-32.
- «Проведення операцій з коштами тендерного забезпечення в разі настання гарантійного випадку при здійсненні закупівель за бюджетні кошти» — випуск журналу № 6 (81) за червень 2018 року, стор. 29-32.